Lausunto
27.5.2022
318/03.01.01/2022

Kaisa-Maria Kimmel

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäasiantuntijakuuleminen 27.5.2022

Kuntaliiton lausunto: Perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentaminen HE 74/2022 vp

Kuntaliitto suhtautuu myönteisesti toimenpiteisiin, joilla pyritään vahvistamaan perusterveydenhuollon asemaa ja parantamaan hoidon saatavuutta. Perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamista koskevaan hallituksen esitykseen lausuntokierroksen jälkeen tehdyt muutokset ovat oikeansuuntaisia. Hoitotakuun tiukentamista on tarkasteltava osana perusterveydenhuollon kokonaisuutta ja otettava huomioon sen merkittävät yhteisvaikutukset koko perusterveydenhuollon toimivuuteen.

Henkilöstön saatavuus vaikeuttaa toimeenpanoa

Henkilöstön saatavuus, osaaminen ja pysyvyys ovat hyvinvointialueiden toiminnan kriittisiä menestystekijöitä. Henkilöstön saatavuushaasteet koskevat kaikkia ammattiryhmiä. Perusterveydenhuollon hoitotakuuta tiukennettaessa erityisesti sairaanhoitajien ja yleislääketieteen erikoislääkärien vaje vaikeuttavat lain toimeenpanoa kaikilla hyvinvointialueilla.

Lausuntopalautteiden perusteella 83 % kaikista lausunnon antajista ja 89 % kuntasektorin vastaajista arvioi, että avosairaanhoitoon ei lausunnon antajan hyvinvointialueella ole saatavissa riittävästi lääkäreitä.

Esityksen mukaan arvioinnin hoidon kiireellisyydestä ja tutkimusten tarpeesta saisi tehdä avosairaanhoidossa laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Muutos edellyttää uusien sairaanhoitajien tehtävien perustamista ja rekrytointia kesken budjettivuoden tilanteessa, jossa sairaanhoitajista on pulaa koko maassa. Samalla hoitotakuun tiukentaminen edellyttää toimintaprosessien ja vastaanotoilla työskentelevien lähihoitajien tehtäväkuvien päivittämistä. Henkilöstöresurssien allokoinnin ja henkilöstömäärän todellisen tarpeen selville saamiseksi hyvinvointialueet tarvitsevat riittävästi aikaa hoitotakuun hallittuun toimeenpanoon.

CC BY ND

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Hoitotakuun seurannan haasteet

Hallituksen esityksessä perusterveydenhuollon palveluja esitetään jaettavaksi seitsemän päivän ja kolmen kuukauden hoitotakuun piiriin. Muutoksen vaikutusta palvelujärjestelmän kokonaisuudessa tulee arvioida perusterveydenhuoltoon kohdistuvien kannustimien, seurannan ja valvonnan kannalta.

Kahden määräajan soveltamisessa riskinä on, ettei pitkäaikaissairauksien ja hoitosuunnitelman mukaisten palvelujen hoitotakuun seurantaan löydy vastaavia työkaluja kuin seitsemän päivän määräajan seurantaan. Tällöin hoitotakuu kannustaisi kohdistamaan resursseja epätarkoituksenmukaisesti ensikäyntejä painottaen. Esimerkiksi pitkäaikaissairaalle saatettaisiin tarjota 10 minuutin vastaanottoaikaa uuden oireen tutkimiseksi, jolloin aikaa ei jäisi potilaan terveydentilan arviointiin kokonaisuutena.

Perusterveydenhuollon vaikuttavuuden parantaminen edellyttää vaikuttavuuden ohjausta, vaikuttamattomista toimenpiteistä luopumista ja resurssien vapauttamista. Esimerkiksi neuvola-asetuksen (338/2011) lääkärintarkastusten toteuttamistapa on arvioitava uudelleen. **Keskittyminen hoitotakuun määräaikoihin voi vaarantaa ennaltaehkäisyä ja kansansairauksien seurantaa ja hoitoa ja siten heikentää terveydenhuollon vaikuttavuutta.**

Esityksen mukaan palvelu tulee tarvittaessa hankkia muulta palveluntuottajalta hoidon toteuttamiseksi määräajassa. Perusterveydenhuollossa tähän liittyy riski ostopalveluna tuotetun vastaanottokäynnin toteutumisesta potilaan muihin palveluihin nähden irrallisena. Kaikilla hyvinvointialueilla ei ole saatavilla ostopalvelua tai palvelusetelituottajia kohtuullisin kustannuksin.

Palvelujen kysynnän kasvu

Hoitotakuun kiristäminen ja hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen voivat lisätä uusien asiakkaiden määrää, palveluiden kysyntää ja palveluihin kohdistuvia odotuksia jo ennen hoitotakuun porrastettua voimaantuloa. Samanaikaisesti toteutettavaksi esitetty yksityisten terveyspalvelujen sairaanhoitokorvausten alentaminen lisännee julkisten terveyspalvelujen kysyntää.

Hoitotakuun tiukennuksen taloudelliset vaikutukset ja rahoitus

Lausuntokierroksella kuntien- ja kuntayhtymien vastaajat pitivät lakiesityksen taloudellisten vaikutusten arvioita liian pieninä. Kuntaliitto korostaa lakimuutoksen kustannusvaikutusten seurannan välttämättömyyttä, koska esityksen rahoituslaskelmiin liittyy suuria epävarmuustekijöitä. Erikoissairaanhoidon osalta ei ole esitetty konkreettisia perusteita arvioille kustannuspaineiden vähentymisestä hoitotakuun seurauksena. Ehdotetut lisäykset hyvinvointialueiden rahoituksen tasoon (HE s. 57) voivat olla riittämättömiä. Laajeneva tehtävä edellyttää täysimääräisen pysyvän rahoituksen.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Lain porrastettu voimaantulo

Kuntaliitto kannattaa esitettyä asteittaista voimaantulon porrastusta, jonka mukaan 1.9.2023-31.10.2024 perusterveydenhuollon avosairaanhoitoon tulee päästä 14 vuorokaudessa ja suun terveydenhuollon palveluun neljässä kuukaudessa hoidon tarpeen arvioinnista laskettuna. Hoitotakuun tiukennus tulisi täysimääräisesti voimaan 1.11.2024. Kuntaliitto muistuttaa, että henkilöstön saatavuus ei välttämättä parane kyseisellä aikataululla.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kaisa-Maria Kimmel
Lakimies

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi